

Els Rahola, una saga infinita

Les frondoses branques del cognom Rahola remetent, en primer lloc, a Cadaqués, on avui en queden ben pocs

Text > **XAVIER FEBRÉS**, periodista i escriptor

L'únic descendent seu que sona àmpliament en la societat mediàtica d'avui deu ser la periodista i escriptora Pilar Rahola Martínez, però la saga és gairebé tan antiga i prolífica com la dinastia dels Habsburg, i forma un arbre genealògic de rebrots insospitats. Tots provenen, en primera instància, del port de Cadaqués. La fortuna dels naviliers locals es va produir en el segle XVIII amb la navegació a vela. Els beneficis no van ser reinvertits en la nova etapa del vapor, ni tan sols en el poble mateix, que va tornar a l'economia de subsistència de la vinya i l'olivera.

Els descendents es van instal·lar a Barcelona, on exercien professions liberals: advocats, banquers, metges, inversors en borsa o simplement rendistes, encara que alguns mantinguessin residències d'estiu al seu poble d'origen. La fil·loxera del 1883 en va representar el cop de gràcia, la misèria que aquí adopta la paraula dialectal de *ca-listresa*.

L'any 1442 apareix als documents notariaus un Pere Rahola propietari d'un bergantí a Cadaqués. A final del XIX, ja no quedava cap nau mercant inscrita a la matrícula de Cadaqués del Ministeri de Marina. Pere Rahola Batlle, nascut el 1807 a Cadaqués, fill cabaler del pròsper navilier Pere Rahola Casañas, va observar les possibilitats d'ampliar el negoci que oferia la dimensió més oberta de la badia del poble veí, i va fundar la branca dels Rahola de Roses.

Josep Rahola Berga ja va néixer a Roses el 1856. Afiliat a la Lliga Regionalista, va ser alcalde de Roses del 1907

al 1912. Era germà del diputat a Corts Pere Rahola Berga i oncle del futur ministre de Marina Pere Rahola Molinas.

Baldri Rahola Llorens, nascut a Roses, ja exercia d'advocat a Barcelona. Es va casar amb Roser d'Espona Puig. Van ser pares de set fills, entre els quals hi havia Roser Rahola d'Espona, que es va casar amb Jaume Vicens Vives, i l'advocat, editor i polític Frederic Rahola d'Espona, primer conseller de Governació de la Generalitat restaurada. Aquest es va casar amb la pintora barcelonina Carme Aguadé Cortés, filla de Jaume Aguadé Miró, alcalde de Barcelona per ERC i ministre de Treball i Assistència Social durant la Guerra Civil.

Josefina Fifi Rahola Jensen, filla de Francisco Rahola Molinas i Matea Jensen, es va casar el 1952 a la catedral de Barcelona amb el tinent d'Artilleria José Díaz Pacheco, el qual va tenir més endavant un paper destacat en la urbanització turística dels nombrosos terrenys de la família Rahola a Roses. Van tenir una sola filla, Bàrbara Díaz Rahola, encara propietària d'una part d'aquells revalorats terrenys (el 1979 va vendre la finca del mas Marès a Damià Espelt Garriga, avui replantada de vinya pel celler Espelt).

L'arquitecte barceloní Víctor Rahola Aguadé, fill tercer de Frederic Rahola i Carme Aguadé, va ser l'autor, el 2005, de l'edifici del Col·legi d'Advocats de Girona, entre altres obres. Es va casar amb la dissenyadora Mayte Matutes Juan, germana del polític i hotelier balear Abel Matutes. La seva filla, Stella Rahola Matutes, nascuda a Barcelona el 1980, també és arquitecta i esculptora. El seu germà, Marc Rahola Matutes,

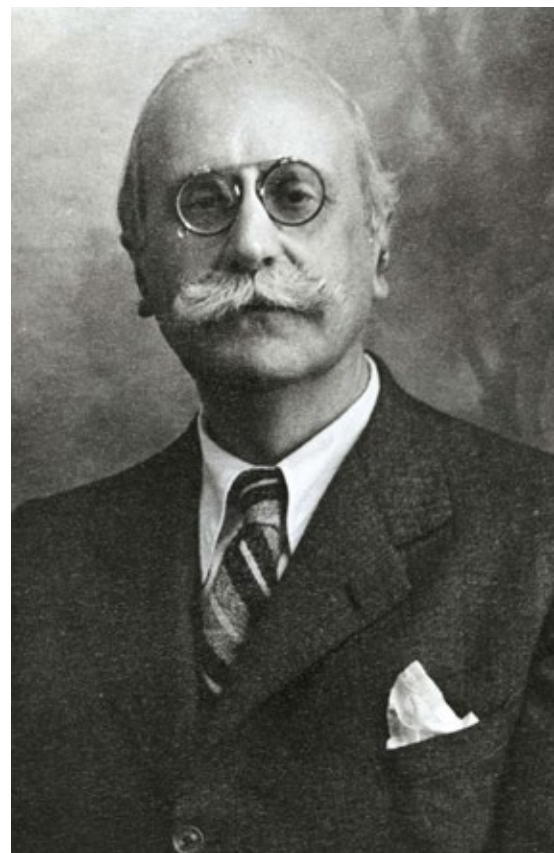
és inversor hotelier format en el hòlding empresarial de l'oncle i ara està al capdavant de l'Ocean Group Capital.

L'època daurada

Els germans Frederic i Víctor Rahola Trèmols van néixer a Cadaqués quan el seu pare, Francesc Rahola Godó, ja havia traslladat el domicili familiar a Barcelona. El 1851, l'Ajuntament de Cadaqués va decidir tornar-lo a donar d'alta com a deferència pels vincles que hi mantenien, en especial amb els patrons i mariners del seu antic negoci. Els fills també van fer tota la vida professional a Barcelona, encara que

>> *Carles Rahola Llorens, el 1935.*

(Foto: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI.)

>> Frederic Rahola Trèmols, el 1905.
(Foto: PAU AUDOUARD)

formessin part del paisatge de Cadaqués durant les vacances.

Frederic va ser advocat, economista, poeta i polític de la Lliga Regionalista. Havia estudiat dret i amb vint-i-dos anys ja havia guanyat un accèssit a la Flor Natural dels Jocs Florals, en els quals obtindria tots els altres guardons. Estava casat amb Caritat Serinyana Rubiés, però no van tenir

descendència. Després de la mort prematura de la dona, l'any 1917 va subvencionar la construcció de l'escola de nenes de Cadaqués, que porta el nom de la finada, i que va dissenyar l'arquitecte Antoni Farrés Aymerich.

S'ha dit que el diputat Frederic Rahola Trèmols va ser l'artífex de l'arribada de la carretera, l'enllumenat elèctric, el telèfon, el telègraf i el servei de correu diari al poble, però és més probable que intervingués per desbloquejar en alguns moments els processos administratius que seguien aquestes qüestions en els meandres de l'administració pública.

Quant al germà, Víctor Rahola, va estudiar medicina i va exercir de metge municipal a Barcelona a partir del 1903 i després a Cadaqués, a part d'actuar com a inversor en borsa. Es va jubilar el 1924 a petició pròpia. Com a poeta, va publicar el recull *Cadaquesenques*. Va ser l'amfitrió d'intel·lectuals i artistes com Josep Puig i Cadafalch, Eugeni d'Ors, Pablo Picasso o Josep Pla a Cadaqués. Va morir solter el 1852 a Barcelona.

Els ferroviaris i Mey Rahola

Francisco Rahola Puignau, nascut a Cadaqués el 1862, va obrir la línia familiar dels enginyers, sobretot en el terreny ferroviari, que aleshores estava en ràpida expansió. Les des-

tinacions professionals van portar la família a diverses ciutats castellanes. Casat amb l'empordanesa Consuelo de Falgàs i de Pouplana, el matrimoni va tenir cinc noies i dos nois. Passaven molts estius a Cadaqués, a la propietat que el poble anomenava la «casa de les madrilenyes» del carrer del Vigilant.

El seu germà, Silví Rahola Puignau, nascut a Cadaqués el 1869, també enginyer industrial, va ser l'autor dels divulgats sis volums del *Tratado de ferrocarriles* (1916). La filla gran de Francisco Rahola Puignau, Mey Rahola de Falgàs, va conèixer el seu marit, Josep Xirau Palau, a Cadaqués, hereu d'una família de juristes figuerencs i diputat a Corts el 1931. El seu cunyat, Joan Xirau, tenia un laboratori fotogràfic a la rebotiga de la seva farmàcia figuerenca, i allí Mey Rahola es va iniciar en les tècniques de revelatge. El 1935 ja va exposar al III Saló Internacional fotogràfic de Barcelona, l'única dona d'arreu d'Espanya. Avui se la considera una pionera de la fotografia artística.

La família es va exiliar a la ciutat de Lió, on ella va continuar treballant de fotògrafa. El marit va ingressar com a empleat de la UNESCO a París l'any 1947 i aleshores van anar a viure a Vaucresson, als afores de la capital francesa. Mey Rahola va fer repetides visites en solitari a Catalunya a partir del 1946.

>> Vista parcial de Cadaqués, amb l'església de Santa Maria al fons, el 1989. (Foto: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI. LLUÍS CRUSET.)

Carles Rahola, afusellat

Afusellar a la tàpia del cementiri de Girona l'escriptor Carles Rahola Llorens va ser el cas més escandalós, criminal i incomprensible de la repressió franquista de postguerra a la ciutat, encara que els mateixos qualificatius es poden aplicar a les altres tres-centes setanta persones executades en les mateixes circumstàncies aquell sol any, el 1939, al municipi de Girona. El cas de Carles Rahola les simbolitza totes amb l'altura més ressonant i l'eco més bèstia. És el Rahola màrtir.

Nascut a Cadaqués, era el petit dels cinc germans. La família es va traslladar a Girona i amb catorze anys va entrar a treballar a la impremta que havien obert el seu pare i el seu germà Darius, on imprimien el diari *L'Autonomista*. El 1992 va ser cofundador i president de l'Ateneu de Girona. No es va afiliar a cap partit, no va ocupar cap càrrec polític.

Més que per delictes d'opinió, Carles Rahola va ser afusellat com a mesura exemplar del terrorisme d'Estat que el franquisme es disposava a implantar per eliminar el teixit polític i cultural republicà. El nou règim va aconseguir el seu objectiu. Durant les dècades posteriors es va parlar poquíssim de Carles Rahola, fins pocs anys abans de la transició democràtica.

El monument a la seva memòria a la rambla de la Llibertat, obra de l'escultor Torres Monsó, va ser inaugurat el dia de Sant Jordi del 1978. Només vint anys després de l'acabament del franquisme es van poder consultar els documents del consell de guerra, amb els quals l'historiador Josep Benet va confeccionar el llibre *Carles Rahola, afusellat*, publicat el 1999.

Una llarga postguerra

L'avi de Pilar Rahola, Manuel Rahola Albert, nascut el 1899 a la localitat i casat amb Engràcia Quirch Escofet, va ser cap de la Falange a Cadaqués durant els judicis sumaríssims de postguerra contra antics militants republicans, després d'haver escapat de miracle de l'escamot d'execució dels milicians de la CNT-FAI el 22 de maig del 1937, tal com ha estudiat Santiago Quesada («Cadaqués a la postguerra: repressió i tribunals d'acusació», *Anals de l'Institut d'Estudis Gironins*, vol. LIX, 2018).

El 27 d'agost del 1936 va arribar a la plaça de ses Herbes un camió amb milicians armats, que es van endur vuit cadaquesencs considerats de dretes, acusats de connivència amb l'alçament militar. Els van afusellar al castell de Figueres, sense judici. La matança es va reproduir arran dels

>> Pilar Rahola Martínez, el 2014.

Foto: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI. EL PUNT AVUI (ORIOL DURAN.)

Fets de Maig del 1937, en què les Milícies Antifeixistes van tornar al poble per supplantar les autoritats municipals republicanes i van afusellar cinc cadaquesencs més.

Entre els detinguts abocats a la mateixa sort figurava Manuel Rahola Albert. Ell mateix ho va relatar en un llarg escrit que va publicar el seu fill l'any 2012 al seu blog d'Internet, i que va donar peu a la novel·la de la neta Pilar Rahola, *El carrer de l'Embut*, que era on havien tingut lloc els fets, tot i que el relat de l'avi era més detallat. En el clima precari i tens de postguerra, el fill, Josep Manuel Rahola Quirch, va decidir abandonar Cadaqués i establir-se a Badalona. Allà van néixer les seves filles, Angelina i Pilar Rahola.

El seu germà, Nicolàs Rahola Quirch, més conegut com «en Làs», s'hi va quedar. Va ser l'encarregat de l'estafeta de Correus durant molts anys i va ser propietari d'una papereria i llibreria, que ara porta el seu fill, Làs Rahola López. A partir del 1921 i fins a la dècada dels 1960, un germà de l'avi, Joan Rahola Albert, va ser el popular agutzil, sereno i pregoner de l'Ajuntament.

El cognom abunda poc al Cadaqués d'avui. Al recent llibre d'entrevistes de Rafel Tirado *Cadaqués, de portes endintre*, amb cinquanta-un personatges actuals del poble, només n'hi surt un, germà del pare de Pilar Rahola.

>> Pancarta de l'exposició d'homenatge a Carles Rahola organitzada el 1976 per l'Assemblea Democràtica d'Artistes de Girona a la Societat L'Amistat de Cadaqués.

(Foto: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI. QUIM CURBET.)